

عبرت بگیر ای مرد باطل!

طلیعه محرم در ایام پیروزی انقلاب اسلامی حال و هوای دیگری داشت. اهالی ری، عزاداران حسینی و هیئت‌هایی که از تهران و شهرهای اطراف برای شرکت در مراسم مسلمیه به حرم سیدالکریم رفته بودند هنوز نوحه‌های حماسی و عدالت‌خواهانه ذاکران و مداحان در ایام انقلاب را به یاد دارند.

حاج محمد نوروزی‌نیا، پیرغلام اهل بیت (ع) و یکی از مداحان و روضه‌خوان‌هایی که بارها در این مراسم آیینی برای عزاداران نوحه و روضه‌خوانی کرده است، از حال و هوای مسلمیه در آن روزهای تاریخی می‌گوید: مرسوم بود هیئت‌هایی که از شهر ری، تهران و شهرهای اطراف برای شرکت در مراسم مسلمیه به حرم عبدالعظیم حسینی (ع) می‌رفتند در شب اول اشعاری درباره امام باقر (ع) و مسلم بن عقیل، شب دوم نوحه‌هایی درباره مسلم بن عقیل و در شب آخر اشعار مرتبط با عرفه و مسلم بن عقیل بخوانند. در ایام انقلاب اما اشعار کمی تغییر کرده بود. شعرها اگرچه درباره همان موضوعات مرتبط بود، اما در دل خود گوشه و کنایه‌هایی به حکومت طاغوت داشت. شعرها به شکلی هنرمندانه مخاطبان را با طاغوت و یزیدیان زمان آشنا می‌کرد تا ابعاد ظلم و جور حکومت برای مردم روشن شود، آن هم در روزهایی که مراسم با نظارت و حضور گاردی‌ها و نیروهای شاه برگزار می‌شد.

نوروزی‌نیا به یکی از معروف‌ترین اشعاری که در ایام منتهی به انقلاب در مراسم مسلمیه اجرا شد اشاره می‌کند: یکی از معروف‌ترین و اثرگذارترین

اشعار حماسی و انقلابی این مراسم را مرحوم محمد منتظر سروده بود که توسط حاج سیدعباس زریباف خوانده شد:

بشنوز من یزید خائن
بنگر به ایوان مدائن
عبرت بگیر، ای مرد باطل
زنده نمی‌مانی
دنیا شود فانی
هیبهات و هیبهات من الذله...

این شعر که در ابیات بعد به مسلمیه هم مربوط می‌شد، در روزهای انقلاب مردم را با ماهیت حکومت وقت آشنا کرد.

مراسم مسلمیه نه تنها در سال منتهی به پیروزی

انقلاب، بلکه از اوایل دهه ۵۰ حواله هوای انقلابی داشت. نوروزی‌نیا می‌گوید: از سال ۵۰ نوحه‌ها و اشعاری که در مسلمیه خوانده می‌شد رنگ و بوی انقلابی و ضدطاغوتی داشت.

در سال پیروزی انقلاب اسلامی، حکومت وقت چنان محدودیتی برای هیئت‌ها ایجاد کرده بود که علاوه بر حضور مأموران در روزهای اجرای مراسم، به بسیاری از نوحه‌خوان‌های برجسته آن دوران مانند شاه‌حسین بهاری و حاج سیدعباس زریباف اجازه نوحه‌خوانی نمی‌داد، به این صورت که پیش از حرکت هیئت‌ها از مسئول هیئت می‌پرسیدند مداح شما چه کسی است. به یاد دارم که آن سال نوحه‌خوان‌های جوان کار را به دست گرفتند و با وجود فشار مأموران باز هم همان اشعار ضدطاغوتی را می‌خواندند.

چرا یزیدی‌ها به مسلمیه تهران پیوستند؟

آیین مسلمیه کلیددار همه مراسم و سنت‌های عزاداری تهرانی‌ها در ماه محرم است. خادمین حرم عبدالعظیم حسینی (ع) سال‌هاست قبل از شروع محرم به پیشوازش می‌روند و حرم را برای عزاداری نخستین شهید کربلا آماده می‌کنند.

۱۰ روز مانده به آیین برگزاری مراسم مسلمیه، همه خادمین حرم شاه عبدالعظیم (ع) کارشان را شروع می‌کنند. هر کس هر جا باشد خودش را به ری می‌رساند. حاج حسن امینی مقدم ۵۳ سال خادم این حرم بوده است؛ مردی که نسل در نسل از جد پدری و مادری‌اش خادم این بارگاه مطهر بوده‌اند. او می‌گوید: عزاداری برای مسلم بن عقیل شروع عزاداری‌های محرم برای تهرانی‌هاست. ۱۰ روز قبل از مراسم مسلمیه، حرم را سیاه‌پوش می‌کنیم. کتیبه‌هایی با شعر معروف محتشم کاشانی همه جا نصب می‌شود. پرچم سیاه روی گنبد برافراشته می‌شود و همه جا رنگ عزا به خود می‌گیرد. مقابل ایوان اصلی آذین‌بندی می‌شود و خادمین حرم که اکثرشان افتخاری هستند، هر جا باشند خودشان را می‌رسانند. یادم می‌آید یک سال مثل همیشه حرم را برای برگزاری مراسم مسلمیه آماده کرده بودیم. دور هم نشستیم بودیم که ناگهان در باز شد و جماعتی از مداحان و زائرانی که از شهر یزد آمده بودند وارد شدند. یکی‌شان بی مقدمه گفت: برادر، قضیه چیست؟ چند روز دیگر عید قربان است. شما همه جا را سیاه‌پوش کرده‌اید. الان وقت عزا نیست. این لباس عزا به چه نیت است؟ ما هم مراسم مسلمیه را برایشان تعریف کردیم. اینکه این مراسم منش و سنت تهرانی‌ها برای ورود به محرم است و قدمتی دیرینه دارد. برادران یزیدی اجازه گرفتند که در ۳ شب مسلمیه در ری پیش ما بمانند تا از نزدیک با این آیین آشنا شوند. آنها می‌گفتند یزد لقب حسینی‌ها ایران را دارد و باید این مراسم در این دیار هم اجرا شود. بعد از آن سال، مراسم مسلمیه در یزد هم اجرا شد. بعدها کاشانی‌ها و اصفهانی‌ها هم مهمانمان شدند و همین میزبانی باعث شد تا آنها هم به روش و سنت تهرانی‌ها با مراسم مسلمیه به پیشوازش محرم بروند.

عزاداری در باد و باران، گرما و سرما

رنگ و بوی خانوادگی به خود می‌گرفت و بسیاری به عشق اهل بیت (ع) از شب قبل از اجرای مراسم راهی حرم عبدالعظیم (ع) می‌شدند. بنا به تعریف یکی از ریش‌سفیدان شهری، در دورانی که سیزدهمین روز بهار با ایام مسلمیه تقارن پیدا می‌کرد، اغلب خانواده‌ها از شب قبل از سیزده‌به‌در با ظرف غذا، زیرانداز و سماور از تهران راهی شهری می‌شدند و شب در صحن‌های معروف حرم، مانند باغچه طوطی و امامزاده طاهر (ع) می‌ماندند و روز اجرای مراسم، مردها به دسته‌های عزاداری می‌پیوستند و خانم‌ها در صحن برای مظلومیت و بی‌پناهی این عموزاده و سفیر غریب امام حسین (ع) عزاداری می‌کردند.

شهری به دلیل بارندگی پر از چتر شد و کسی زیر باران خیس نشد: هیچ‌کس خیال نمی‌کرد که مراسم به نحو احسن و اینقدر باشکوه اجرا شود. فکر می‌کردیم حتماً دسته‌های عزاداری از میانه راه برمی‌گردند یا سمت حرم نمی‌آیند. اما آن سال همه با چتر آمدند. حرم چترباران و یکی دیگر از مراسم پرشور مسلمیه در تاریخ شهری ثبت شد.

رسم مسلمیه در سیزده‌به‌در

هر چند مراسم مسلمیه بیشتر مردانه بود و عزاداران در قالب دسته‌های سینه‌زنی وارد صحن حرم می‌شدند، اما در بعضی موارد این مناسبت آیینی

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های مراسم مسلمیه اجرای خودجوش و مردمی آن بدون تعطیلی و تحت هر شرایطی است. برای اثبات این گفته به خاطرات شفاهی اهالی ری سرک کشیدیم تا از چگونگی برپایی این مراسم آیینی در روزهای گرم و سرد سال برآیمان تعریف کنند.

عزاداران چتر به دست

فصل سرما بود و از صبح باران بی‌امان می‌بارید. خیلی‌ها با نگرانی و زیر لب می‌گفتند با این باران بی‌امان مراسم مسلمیه چه می‌شود. حاج حسن امینی مقدم، از خادمین حرم حضرت عبدالعظیم و قدیمی‌های شهری، از روزی تعریف می‌کند که